

A Fővárosi Ítéltábla a Kerekes és Társai Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Ölveczky István ügyvéd) által képviselt I.rendű felperes neve (**I. rendű felperes címe**) I. rendű és II.rendű felperes neve (**II. rendű felperes címe**) II. rendű felperesnek - az Imre Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Imre András ügyvéd) által képviselt alperes neve (alperes címe) alperes ellen szerződés semmisségének megállapítása iránt indult perében a Fővárosi Törvényszék 2013. augusztus 28. napján meghozott 30.P.26.167/2011/24. számú ítélete ellen az alperes részéről 25., a II. rendű felperes részéről Pf.8. sorszámmon előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezéssel meg nem támadott részét nem érinti.

Az egyoldalú szerződésmódosítási jogra és az árfolyamrésre vonatkozó szerződési feltételek tárgyában a pert megszünteti és ebben a keretben az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezi.

Ezt meghaladóan az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja és megállapítja, hogy az I-II. rendű felperesek és az alperes által 2007. július 27-én IZP07KT 001004 számon megkötött zárt végű pénzügyi lízingszerződés I.2. pontjában foglalt szerződéskötési díjra, valamint a II.7. pontban szabályozott közjegyzői ténytanúsítványra vonatkozó szerződési feltétel érvénytelen.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

A le nem rótt 1.240.000 (egymillió-kétszáznegyvenezer) forint fellebbezési illetékből az alperes 48.000 (negyvennyolcezer) forintot köteles az államnak külön felhívásra megfizetni, míg a fennmaradó 1.192.000 (egymillió-százkilencvenkétezer) forint illetéket a II. rendű felperes részleges költségmentessége folytán az állam viseli.

A másodfokú eljárásban felmerült költségeiket a felek maguk viselik.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A peres felek 2007. július 7. napján ingatlan adásvételi szerződést kötöttek, amely alapján az alperes 20 millió forint vételár fejében megvásárolta a felperesek 1/2-1/2 arányú tulajdonát képező, ... belterület, ... hrsz. alatti, természetben az **I. rendű felperes címe** szám alatti ingatlant abból a célból, hogy azt a felpereseknek lízingbe adja. A felek az adásvételi szerződés megkötésével egyidejűleg zárt végű pénzügyi lízingszerződést is kötöttek, amely értelmében az alperes mint lízingbeadó a

tulajdonába kerülő perbeli ingatlant a felperesek részére lízingbe adta. A szerződés értelmében az alperes által finanszírozott összeg 11 millió forint volt, a finanszírozott összeg nyilvántartási pénzneme svájci frank. A felperesek által elfogadott önerő összege 9 millió forint volt, amelyet az alperes az adásvételi szerződés alapján a vételárba beszámíthatott. Az alperes a vételárból 7.501.263 forintot az ingatlan tehermentesítése céljából a közvetlenül az R. Bank Zrt. részére fizetett meg.

A felperesek végleges kereseti kérelmükben elsődlegesen kérték annak megállapítását, hogy az önerő megfizetésével 45% tulajdoni hányadot szereztek a perbeli ingatlanon.

A felperesek kérték továbbá annak megállapítását, hogy a lízingszerződés valójában kölcsönszerződésnek minősül, amely a Hpt. 213. § (1) bekezdés a), b), c), d) és e) pontja alapján semmis.

Kérték annak megállapítását, hogy a lízingszerződés tartalmilag egyben befektetési hitelszerződésnek is minősül, amely a 2007. évi CXXXVIII. törvény (a továbbiakban: Bszt.) tájékoztatásra és bevizsgálásra vonatkozó rendelkezéseit megkerülte, ezért az a Ptk. 200. § (2) bekezdése alapján semmis.

Kérték a lízingszerződés érvénytelenségének megállapítását, vagylagosan a Ptk. 205. § (2) bekezdése, a Hpt. 210. § (2) bekezdése alapján azért, mert a szerződésben lízingtárgy vételára, a finanszírozott összeg, a lízingdíj tőke- és kamatrésze, továbbá a devizaárfolyam nincs meghatározva. Hivatkoztak arra is, hogy a lízingszerződés a Ptk. 209. § (1) bekezdése és 209/A. § (2) bekezdése, valamint a Hpt. 210. § (3) bekezdése alapján semmis, mert a szerződésben nincs egyértelműen meghatározva a lízingdíj-változtatás joga.

Hivatkoztak végül arra, hogy a lízingszerződés I.2., II.3., II.7., IV.1. pontja, valamint az üzletszabályzat 2.4.1. pontja tisztességtelen szerződési feltételt tartalmaz, mivel a szerződési kikötések nem világosak és nem érthetőek, ezért azok semmisek. Hivatkoztak továbbá az árfolyamkockázat telepítésének tisztességtelenségére is.

Az alperes kérte a felperesek keresetének elutasítását és a perköltségben való marasztalásukat. Előadta, hogy a felek között nem csupán elnevezésében, hanem tartalmában és céljában is pénzügyi lízingszerződés jött létre, amely semmilyen szempontból tekinthető kölcsönszerződésnek. Az ingatlan megvásárlására a felperesek adtak megbízást az alperesnek. A szerződés megfelel a Hpt. 2. számú mellékletének I/11. pontjának, amely meghatározza a pénzügyi lízing fogalmát. Az alperes éppen azért kötött pénzügyi lízingszerződést a felperessel, mert a felperes pénzügyi lízingszerződésre vonatkozó igénylést nyújtott be az alpereshez, aki kizárólag pénzügyi lízingszerződést köt ügyfeleivel. A lízingszerződés nem minősül pénzügyi befektetésnek sem, ezért az arra irányadó szabályok alkalmazásának nincs helye. A felperesek a perbeli ingatlanon tulajdonjogot akkor szerezhettek volna, ha a szerződés III. pontjának megfelelően az utolsó havi lízingdíjat is szerződésszerűen megfizetik, ennek hiányában a felperesi hivatkozás alaptalan. Az érvénytelen szerződési feltételekre irányuló hivatkozással összefüggésben előadta, hogy a szerződés egyértelműen tartalmazza a vételár összegét, a finanszírozott összeget, illetve a deviza alapú pénzügyi lízingszerződés elszámolásához szükséges árfolyam mértékét. A szerződés megkötésének időpontjában hatályos jogszabályok nem tiltották, hogy az alperes az általa meghatározott árfolyamon tartsa nyilván a felperesek tartozását. A szerződés IV.2. pontja szerint a szerződés elválaszthatatlan mellékletét képezi az Üzletszabályzat és a Hirdetmény. Az Üzletszabályzat szerint a kamatláb, a kamatfelár és a kamatbázis összege, a kamatfelár mértéke a szerződés szerint 4,2%, míg a kamatbázis mértéke a hirdetmény szerint három havi CHF LIBOR. A CHF LIBOR értéke a felektől független, objektív, naponta közzétett kamat. A havi lízingdíj tőkerészből, kamatrészből, korrekciós tételből és adóból áll össze, amelyek kiszámításának módját az Üzletszabályzat 8.1.4-8.1.6. pontjai tartalmazzák. A szerződés alapján az alperes sem a havi lízingdíjak, sem a tartozás összegét nem jogosult változtatni. Miután azonban a lízingdíj és a tartozás összege is devizában van

nyilvántartva, így annak forintba átszámított összege az árfolyamváltozások következtében változik. A THM hiányára irányuló felperesi hivatkozás azért alaptalan, mert a pénzügyi lízingszerződés esetében jogszabály nem tette kötelezővé a THM alkalmazását. Az egyoldalú szerződésmódosítás jogával összefüggésben hivatkozott arra, hogy a Hpt. a szerződés megkötésekor lehetővé tette a pénzügyi intézmények számára az egyoldalú módosítás lehetőségét. A Legfelsőbb Bíróság eseti döntése alapján az egyoldalú szerződésmódosítás jogi lehetőségének kikötése nem eredményez önmagában érvénytelenséget. A lízingszerződésben meghatározott okok egyértelműek és világosak abban a tekintetben, hogy mely esetekben nyílik mód a szerződés módosítására. Az egyoldalú szerződésmódosításhoz kapcsolódó felmondási jogosultságot a lízingszerződés II/4.4.d) pontja biztosítja tartalmilag. A szerződés azon rendelkezése, amely szerint a felek az alperes nyilvántartását fogadják el irányadónak a tartozás összege tekintetében, nem jelenti a felperesek igényérvényesítési jogának csorbítását, hiszen a felperesek bármikor jogosultak szerződésszegés miatt peres eljárást kezdeményezni az alperessel szemben. A lízingszerződésből eredő kötelezettségek egyoldalú kötelezettségvállaló közokiratba való foglalása közvetlen végrehajthatóságot eredményez, ez azonban nem hátrányos a felperesek számára, mivel - amennyiben a tartozását vitatják - végrehajtási pert indíthatnak az alperessel szemben.

Az alperes arra az esetre, ha a bíróság megállapítaná a lízingszerződés érvénytelenségét, a Kúria Gfv.VII.30.078/2013/14. számú határozatára hivatkozással kérte, hogy a bíróság a szerződést akként nyilvánítsa érvényessé, hogy a szerződés szerinti deviza vételi és deviza eladási árfolyam közötti eltérés mértéke 1% legyen.

Az elsőfokú bíróság ítéletében megállapította, hogy a lízingszerződés I.2. pontjának a kamatfelár egyoldalú módosításának jogát biztosító rendelkezése, valamint az Üzletszabályzat 2.4.1. pontjának első mondatának azon rendelkezése, amely szerint a lízingbeadó a kamatfelár mértékét jogosult egyoldalúan módosítani a pénz- vagy tőkepiaci változások esetén, érvénytelen. Ezt meghaladóan a felperesek keresetét elutasította, és kötelezte a feleket pernyertességük arányában a perköltség viselésére.

Megállapította, hogy a felek között lízing- és nem kölcsönszerződés jött létre, amelynek az Üzletszabályzat és a Hirdetmény részévé vált. Lízingszerződésre nem vonatkoznak a Hpt. 213. §-a szerinti fogyasztóvédelmi szabályok, ezért a felperesek erre alapított érvénytelenségi keresete nem lehetett alapos. Megállapította, hogy a felperesek alaptalanul hivatkoztak a Bszt. alkalmazására is, mert az alperes pénzügyi szolgáltatás keretében kötött deviza alapú szerződést a felperesekkel, amely nem minősül befektetési szolgáltatásnak. A tulajdonszerzésre irányuló felperesi előadással összefüggésben az alperes álláspontját elfogadva utalt arra, hogy nincs jogszabályi alapja a részleges teljesítéssel arányos tulajdonszerzésnek.

Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a szerződés egyértelműen tartalmazza a lízingtárgy vételárát, a finanszírozott összeget, illetve a havi lízingdíj meghatározásának módját. Az, hogy a szerződés csak nagyságrendileg tartalmazza a lízingdíj várható összegét, nem jelenti a felek között a konszenzus hiányát, és nem okozza a szerződés létre nem jöttét, sem érvénytelenségét. Az elsőfokú bíróság elfogadta, hogy napi árfolyam alatt a Bank utolsó árfolyamát kell érteni, mivel a számítás időpontjában ez az érvényes árfolyam.

Nem osztotta a felperesi álláspontot arra nézve, hogy a általános szerződési feltételek azok terjedelme és megfogalmazása miatt ne lennének világosak és érthetőek. Kifejtette ugyanakkor, hogy az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő kikötés esetleges érvénytelensége csak részleges érvénytelenséget eredményez, ezért a felpereseknek a teljes szerződés érvénytelenségére irányuló hivatkozása eleve nem lehetett alapos.

Az egyes szerződési feltételek tisztességtelenségének vizsgálata körében kifejtette, hogy a lízingszerződés 4.4.d) pontja megfelelően biztosítja a szerződés megszüntetésének lehetőségét a

fogyasztó számára, ezért az egyoldalú módosítás lehetőségét biztosító kikötés általánosságban nem tekinthető tisztességtelennek. Osztotta ugyanakkor a felperesi előadást annyiban, hogy a szerződés I.2. pontja a 2/2012. (XII. 10.) PK véleményben foglalt szempontokra is figyelemmel tisztességtelen annyiban, hogy a „pénz- és tőkepiaci változások” túl tágra határozza meg az egyoldalú módosítás indokát, így az nem felel meg a Ptk. 209. § szerinti feltételeknek. A „finanszírozási költségek változása”, illetve a „kockázati besorolás változása” azonban objektív és logikus okok, amelyek nem tekinthetők tisztességtelennek. Ugyancsak alaptalannak minősítette a felperesek tisztességtelenségi hivatkozását a szerződés II.3. vonatkozásában, mivel az nem állapít meg kötelezettséget a fogyasztó terhére. Kifejtette, hogy a közjegyzői tanúsítványról szóló II.7. pont alatti kikötés nem sérti a 18/1999. (II. 5.) Korm. rendelet szabályait, mivel a fogyasztó igényeit végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránti perben érvényesítheti. A szerződés IV.1. pontja sem tisztességtelen, mert az csak az egyoldalú szerződésmódosítás jogszabály által is elismert jogát rögzíti, annak részletes feltételeit egyéb rendelkezések szabályozzák.

Megállapította, hogy az Üzletszabályzat 2.4.1. pontjának első mondata részben tisztességtelen, mert a a „pénz- és tőkepiaci feltételek” fordulat túl általános, ezáltal ellenőrizhetetlen, míg a az „üzletpolitika megváltozása” fordulat szubjektív és indokolatlan módon teszi lehetővé a szerződés egyoldalú módosítását, amely a fogyasztót kiszolgáltatottá teszi.

Az elsőfokú ítélettel szemben az alperes és a II. rendű felperes egyaránt fellebbezést terjesztett elő.

Az alperes pontosított fellebbezésében elsődlegesen kérte a per megszüntetését a Pp. 157. § a) pontja és a Pp. 130. § (1) bekezdés d) és f) pontjai, valamint a DH1 törvény rendelkezései alapján, és kérte az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezését. Másodlagosan kérte az elsőfokú ítélet megváltoztatását és a felperesek keresetének teljes elutasítását, illetve a felperesek másodfokú perköltségben való marasztalását.

A II. rendű felperes fellebbezése tartalmilag az elsőfokú ítélet megváltoztatására és a kereseti kérelemnek helyt adó döntés meghozatalára irányult. Előadta, hogy a lízingszerződés színlelt, lényegében olyan kölcsönszerződést leplez, amelyre a fogyasztóvédelmi szabályok nem vonatkoznak. Az alperes azért kötött lízingszerződést, hogy a Hpt. 213. §-a szerinti szabályokat kikerülje. Tévedett az elsőfokú bíróság, amikor a kamatrész tekintetében úgy foglalt állást, hogy az kellően meghatározott. A Bank egy napon belül több árfolyamot is alkalmaz, tehát az árfolyam nincs egyértelműen meghatározva. Tévedett akkor is, amikor a lízingdíj nagyságrendi megjelölését elfogadta, mert ez a szerződéses kikötés sérti a Hpt. 210. § (2) bekezdését és a jogbiztonságot. Téves az elsőfokú bíróság álláspontja az Üzletszabályzatot illetően is, az ugyanis aláírás nélkül nem válhatott a felek szerződésének részévé.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében kérte az ítéletnek a felperes által fellebbezett részében való helybenhagyását. Előadta, hogy a Hpt. 213. §-a csak kölcsönszerződésekre vonatkozik, pénzügyi lízingre nem. A kamatbázis meghatározása a szerződésben a CHF LIBOR-ra utal, ezért annak százalékos megjelölése szükséges. A CHF LIBOR alakulására ugyanis a feleknek nincs ráhatása. A havi lízingdíj elemeit az Üzletszabályzat tartalmazza, annak azért csak kalkulált összege szerepelhet a szerződésben, mert kamatbázis jövőbeli alakulása kiszámíthatatlan. Az Üzletszabályzat a Ptk. 205/B. (1) bekezdése alapján a szerződés részévé vált, annak a felek minden lapját aláírták.

A Fővárosi Ítélet tábla az 5.Pf.22.173/2013/12. számú végzésével a peres eljárást a 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: DH1 törvény) 16. §-ában említett törvényben meghatározott intézkedésig, de legkésőbb 2014. december 31. napjáig felfüggesztette.

Az alperes 2016. január 22. napján érkezett beadványában a 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban: DH2 törvény) 38. § (6) bekezdése szerinti felülvizsgált elszámolás megtörténtét bejelentette.

A Fővárosi Ítéltábla nem érintette az elsőfokú ítéletnek az I. rendű felperes tulajdoni igényét elutasító rendelkezését, amely az I. rendű alperes fellebbezésének elutasítása folytán a Pp. 228. § (4) bekezdése alapján első fokon jogerőre emelkedett. A II. rendű alperes fellebbezése a többi, elutasító rendelkezés tekintetében a Pp. 51. § a) pontja alapján kihatott az I. rendű felperesre is.

A fellebbezések az árfolyamrés és az egyoldalú szerződésmódosítás alkalmazását biztosító szerződési feltételek tárgyában annyiban alaposak, hogy e körben a Pp. 251. § (1) bekezdése alapján a per megszüntetésének van helye.

A peres felek között létrejött szerződés nem vitásan olyan fogyasztói kölcsönszerződés volt, amely a DH1 és DH2 törvény hatálya alá tartozik. A felperesek keresete kiterjedt az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét és az árfolyamrés alkalmazását biztosító szerződési feltételek érvénytelenségének megállapítására is, amelyre tekintettel a perben DH1 és DH2 törvény rendelkezéseit alkalmazni kellett.

Az elsőfokú ítélet meghozatalát követően hatályba lépett DH1 törvény 4. § (1) bekezdése megdönthető vélelmet állított fel az egyoldalú szerződésmódosítás jogát szabályozó szerződési feltétel tisztességtelensége mellett. A vélelem megdöntését a pénzügyi intézmény a DH1 törvény 6. § (1) bekezdése szerinti perben érthette csak el. Ha a DH1 törvény 8. § (1) bekezdés a) pontja szerinti határidőben pert nem indított, vagy a bíróság a keresetét jogerősen elutasította, a vélelem megdönthetlenné vált. A DH1 törvény 4. § (1) bekezdéséből ex-lege következik az is, hogy az egyoldalú szerződésmódosítási jog szabályozásának tartalmi fogyatékosága az egész kölcsönszerződés érvénytelenségét nem alapozza meg.

A Fővárosi Ítéltábla 5.Pf.20.275/2015/5/I. számon meghozott jogerős ítéletével a jelen per alperesének a Magyar Állammal szemben a törvényi vélelem megdöntése iránt indított perében a keresetet jogerősen elutasította. A Kúria a Pfv.VI.20.596/2015/5. számú ítéletével a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. A perben hozott jogerős ítélet az Alkotmánybíróság 34/2014. (XI. 14.) AB határozata [128. pont] és a 2/2015. (II. 2.) AB határozata [43-52. pont] szerint speciális közérdekű perben született erga omnes hatályú ítéletnek minősül.

A DH1 törvény 3. § (1) bekezdése az árfolyamrésre vonatkozó szerződéses kikötést semmisnek minősítette azzal, hogy a (2) bekezdés értelmében ahelyett főszabályként az MNB hivatalos árfolyamát kell alkalmazni a (3) bekezdésben írt kivételek mellett. A törvény rendelkezéséből következően az árfolyamrésre vonatkozó szerződési feltétel semmisége nem vezet az egész szerződés érvénytelenségére.

Mindezekből következően törvényhozási úton és jogerős ítélettel végérvényesen eldőlt, hogy az egyoldalú szerződésmódosítási jogot és az árfolyamrés szabályozó szerződéses kikötés tisztességtelenség okán semmis, és ebből az okból az egész szerződés nem dőlt meg, nem érvénytelen. Az érvénytelenség oka és terjedelme a továbbiakban nem vitatható. A DH1 törvény rendelkezései és az említett jogerős ítélet folytán az egyoldalú szerződésmódosítási joggal és az árfolyamrésszel összefüggésben a peres felek közötti szerződés érvénytelensége tárgyában bírói döntés már nem hozható.

Az ítéletérték azért a Pp. 251. § (1) bekezdése alapján, a Pp. 157. § a) pontjára, valamint a Pp. 130. § (1) bekezdés d) és f) pontjában foglaltakra figyelemmel a pert e körben megszüntette, és az elsőfokú bíróság ítéletét ebben a keretben hatályon kívül helyezte.

Az ítéletérték vizsgálta azt is, hogy a másodfokú eljárásban van-e helye a DH2 törvény 39. §-a szerint az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonására irányuló kereseti kérelem előterjesztésére vonatkozó felhívásnak. Az ítéletérték megállapította, hogy a DH2 törvény 39. §-a az első fokon ítélettel befejezett perekben, így a fellebbezési eljárásokban egyáltalán nem alkalmazható. Egyrészt azért nem, mert a jogszabály szövege az ítélet hatályon kívül helyezését nem teszi lehetővé, márpedig másodfokon e nélkül a Pp. 251. §-ára figyelemmel permegszüntetés nem lehetséges. Másrészt azért nem, mert a DH2 törvény 38-40. §-aihoz fűzött miniszteri indoklás szerint „E szabályt a folyamatban lévő perekben ... is alkalmazni kell. Erre tekintettel rendelkezik a törvény 39. §-a arról, hogy ha a DH1 törvény 16. §-a alapján felfüggesztett perben a szerződés érvénytelenségének megállapítása iránti keresetet érvényesítenek, és a felfüggesztést megelőzően még nem került sor az elsőfokú tárgyalás berekesztésére, a félnek lehetősége legyen az eljárás felfüggesztésének megszűnését követően keresete/viszontkeresete meghatározott határidőn belül történő megváltoztatására, azaz kérhesse az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonását is.” Az indoklásból egyértelműen kitűnik, hogy a jogalkotó a DH2 törvény 39. §-át azokban az eljárásokban rendelte alkalmazni, amelyekben az elsőfokú tárgyalás berekesztésére még nem került sor. A miniszteri indoklás nem jogszabály, de az Alaptörvény 28. cikkében írt cél szerinti értelmezés elve értelmében a törvények miniszteri indoklásában foglaltaktól a cél meghatározása szempontjából nem lehet eltekinteni. Harmadszor azért, mert indokolatlan az érvénytelenség jogkövetkezményének mikénti levonása érdekében hiánypótlásra felhívni a felperest akkor, amikor az csak az egyoldalú módosítást lehetővé tevő szerződési feltétel miatti túlfizetés visszakövetelésére irányulhatna, ráadásul úgy, hogy a már megtörtént felülvizsgált elszámolás eredménye nem is vitatható, hiszen ezt a DH2 törvény 18. § (5) bekezdése, 29. §-a és 38. §-a kizárja.

Ezt meghaladóan a II. rendű felperes fellebbezése részben alapos. A fellebbezéssel érintett további kereseti kérelmek egyrészt a perbeli ingatlan tulajdonjogának megállapítására, másrészt a lízingszerződés részbeni, illetve teljes érvénytelenségének megállapítására irányultak.

Az elsőfokú bíróság helyesen döntött a II. rendű felperes tulajdonjog megállapítása iránti kereseti kérelmének elutasításáról, az ítéletérték a döntés indokaival is egyetértett. A II. rendű felperes a perbeli ingatlanra vonatkozó adásvételi szerződésben eladó félként vett részt, a lízingszerződés értelmében az önrész megfizetésére alapítottan a tulajdonszerzéshez szükséges jogcímmel nem rendelkezik. A felperesek zárt végű lízingszerződést kötöttek, amelynek III. pontja alapján a felperesek az alperes által megvásárolt ingatlanon csak az utolsó havi lízingdíj teljesítésével szerezhették volna meg az ingatlan tulajdonjogát. Megjegyzi az ítéletérték, hogy a felperesek kereseti kérelmei nem álltak egymással összhangban, hiszen az adásvételi szerződést nem támadták, így az alperes tulajdonszerzését a lízingszerződés esetleges érvénytelensége sem érinthette volna.

Helytállóan foglalt állást az elsőfokú bíróság arról, hogy a felek között nem kölcsön-, hanem lízingszerződés jött létre. A szerződési szabadság magában foglalja a típuszabadságot is, az alperes lízingszerződés megkötésére tett ajánlatot a felpereseknek, akik ezt elfogadták. A perbeli szerződés mint visszlízing szerződés nem azonos a perrel érintett időszakban alkalmazandó Hpt. 2. számú mellékletének I/11. pontjában írt szerződéssel, hanem ahhoz képest atipikus szerződés, ez azonban nem jelenti a megállapodás érvénytelenségét. A felperesek tehát alaptalanul hivatkoztak arra, hogy a felek valójában kölcsönszerződést kötöttek, és a (vissz)lízing konstrukció csak a Hpt. fogyasztóvédelmi szabályainak megkerülését szolgálta. A szerződés feltételeinek fogyasztóvédelmi

szempontú tartalmi vizsgálata ugyanis elsődlegesen a Ptk. 209. §-án alapul, ehhez képest a Hpt. felperes által hivatkozott 210. és 213. §-a szerinti feltételek fennállását csak az egyébként tisztességes szerződési tartalom vonatkozásában kell értékelni (2/2014. PJE). A Hpt. 210. § (2) bekezdésére irányuló hivatkozás azért alaptalan, mert annak megsértése nem vezet a szerződés semmisségéhez, míg a Ptk. 205. § (2) bekezdése nem a szerződés érvénytelensége, hanem létrejötte szempontjából bír jelentőséggel. Helyes az elsőfokú bíróság álláspontja arra nézve is, hogy a perbeli szerződés nem minősül befektetési ügyletnek, az elsőfokú bíróság által e körben kifejtetteket az ítéletábra teljes egészében osztotta.

A felperesek kereseti kérelme egyes szerződési feltételek között az árfolyamkockázat telepítésére vonatkozó szerződési rendelkezés tisztességtelenségének megállapítására is irányult.

A Kúria 2/2014. számú PJE határozatának 1. pontja alapján a deviza alapú szerződésben az árfolyamkockázat jellegadó sajátosság, amelynek fogyasztóra hárítása a főszolgáltatás körébe tartozó szerződéses rendelkezés, ezért annak tisztességtelensége főszabály szerint nem vizsgálható. E rendelkezés tisztességtelensége csak akkor vizsgálható és állapítható meg, ha az általánosan tájékozott, ésszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó számára annak tartalma a szerződéskötéskor - figyelemmel a szerződés szövegére, valamint a pénzügyi intézménytől kapott tájékoztatásra is - nem volt világos és érthető. Ha a pénzügyi intézménytől kapott nem megfelelő tájékoztatás vagy a tájékoztatás elmaradása folytán a fogyasztó alappal gondolhatta úgy, hogy az árfolyamkockázat nem valós, vagy az őt csak korlátozott mértékben terheli, a szerződésnek az árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezése tisztességtelen, aminek következtében a szerződés részlegesen, vagy teljesen érvénytelen. A PJE határozat 1. pontjához fűzött, az Európai Bíróság (a továbbiakban: Bíróság) C-26/13. számú „Kásler” ügyben kifejtett álláspontjával összhangban álló indokolás alapján az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó kikötés világosságát és érthetőségét a 2009. május 22. napja előtt kötött szerződések tekintetében is vizsgálni kell. A „Kásler” ügyben hozott ítélet értelmében a világosság és érthetőség kritériumának teljesüléséhez egyrészt a nyelvtani világosság, másrészt a szerződési kikötésből eredő gazdasági következmények átlátható mechanizmusának feltüntetése szükséges.

E szerződési feltétel tisztességtelenségét tehát kizárólag a Ptk. 209. § (4) bekezdése vagyis az alapozhatja meg, hogy a feltétel nem világos, nem érthető. Ebben az esetben tehát a Ptk. 209. § (1) bekezdésében írt egyensúlytalanság, valamint a jóhiszeműség és tisztesség hiánya nem bír relevanciával. Vagyis az a fajta egyensúlytalanság, ami abból ered, hogy az árfolyamváltozás valamennyi hátrányát kizárólag a fogyasztó viseli, annak nincs felső határa, és még a vis major jellegű eseményekkel (például pénzügyi világválság, euró válság, belpolitikai válságok) összefüggő, drasztikus mértékű és tartós forintgyengülésre is kiterjed, a tisztességtelenség mint érvénytelenségi ok keretében nem kezelhető. Ez az egyensúlytalanság annak a következménye, hogy az általános, valamint egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltételeket tartalmazó deviza alapú szerződéses konstrukcióból hiányoznak azok a szerződési feltételek, amelyek a szerződéskötést követően beállott rendkívüli körülmények folytán előállt jelentős érdeksérelem esetére a fogyasztónak alanyi jogot biztosítanak ezek elhárítására, azaz a szerződés egyoldalú módosítására. Ez a hiányosság annak ellenére fennáll, hogy a pénzügyi intézmények a maguk javára kikötött, utóbb tisztességtelennek bizonyult egyoldalú szerződésmódosítási jogkörében gondoltak ezekre a szerződéskötést követően beállott, előre pontosan nem látható eseményekre, ugyanakkor a fogyasztók érdeksérelmének kiküszöbölésére szolgáló mechanizmust nem szabályozták. Azok a tagállamokra 2016. március 21. napjától kötelező előírások, amelyek az ezt követően kötött szerződések esetén e hiányt pótolják, a 2014/17/EU irányelv 23. Cikk (1) bekezdés a) és b) pontjában, valamint a (3) és (4) bekezdésében jelennek meg. A fogyasztó e rendelkezések szerint devizahitel esetén meghatározott feltételek felmerültekor jogosult a hitelmegállapodást egy másik

pénznemre átváltani, és a pénzügyi intézményt e jog gyakorlása érdekében a (4) bekezdésben foglalt tájékoztatási kötelezettség terheli. A korábban kötött deviza alapú szerződések tartalmi hiányossága viszont a tisztességtelenség jogkövetkezményére figyelemmel nem orvosolható. A jogkövetkezmény ugyanis az adott szerződési feltétel szerződésből való kimaradása, hiányzó szerződési feltétel tehát e címen nem pótolható.

A Kúria a 6/2013. PJE határozatában vizsgálta a deviza alapú szerződéses konstrukció kapcsán szóba jöhető semmisségi okokat, és úgy foglalt állást: maga a szerződéses konstrukció ezek egyikét sem, így a jó erkölcsbe ütközést sem alapozza meg (6/2013. PJE határozat 2. pont). A szerződési terheknek a szerződés megkötését követő előre nem látható egyoldalú eltolódás az érvénytelenség körében nem értelmezhető, tekintettel arra, hogy az érvénytelenségi oknak a szerződés megkötésekor kell fennállnia. Ebből az okból a szerződés bírói úton történő (Ptk. 241. §) vagy jogalkotással való (Ptk. 226. § (2) bekezdés) módosításának van helye (6/2013. PJE határozat 7. pont). Az árfolyamkockázat kiküszöbölését szolgálta a devizaalapú kölcsön és lízingszerződések forintosítása, a szerződések jogalkotással történő módosítása tehát a 2014. évi LXXVIII. törvénnyel kezdődött meg.

Az ítéletábra nem értett egyet ugyanakkor az elsőfokú bírósággal abban, hogy a szerződés közjegyzői ténytanúsítványról szóló II/7. pontja ne lenne tisztességtelen. A rendelkezés ugyanis nyilvánvalóan sérti a 18/1999. (II. 5.) Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés j) pontját, a bizonyítási teher fogyasztó hátrányára való megváltoztatásának tilalmát. A kikötés egyben a 18/1999. (II. 5.) Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés i) pontja szerinti igényérvényesítési lehetőség korlátozását is eredményezi.

A további szerződési feltételek vizsgálatát illetően abból kellett kiindulni, hogy a felek között általános és egyedileg meg nem tárgyalt feltételeket tartalmazó fogyasztói szerződés jött létre, amellyel összefüggésben az uniós jog, azaz a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 93/13/EGK irányelv (a továbbiakban: Irányelv) alkalmazása szükséges.

Az Irányelv tartalmából és a Bíróság joggyakorlatából a hazai bíróságok azon kötelezettsége következik, hogy az uniós jog alkalmazását igénylő ügyben - mint amilyen a perbeli - a nemzeti jogot az uniós joggal összhangban kell értelmezniük (vö. 14/83. számú „von Colson” ügy, 6/64. számú „Costa-E.N.E.L.” ügy). Amint arra a C-92/11. számú „RWE Vertrieb AG” ügyben hozott ítélet 58. pontjában a Bíróság rámutatott, hogy az EUMSZ 267. cikk alapján ráruházott hatáskör alapján valamely közösségi jogszabályra vonatkozóan kifejtett értelmezése megmagyarázza és pontosítja e szabály jelentését és terjedelmét, ahogyan azt hatálybalépésének időpontjától értelmezni és alkalmazni kell, illetőleg értelmezni és alkalmazni kellett volna. Ebből következően a nemzeti bíróságoknak az érintett uniós normát a Bíróság által értelmezett tartalommal kell alkalmazniuk.

A Bíróság következetes ítélkezési gyakorlata szerint az Irányelv 6. cikke olyan kógens rendelkezésnek minősül, amely azon nemzeti jogszabályokkal egyenértékű, amelyek a nemzeti jogrendben a közrendi szabályok rangjával bírnak (C-40/08. „Asturcom” ügy 52. pont, C-76/10. „Pohotovost” ügy 50. pont).

Az Irányelv 6. cikk (1) bekezdése értelmében a szerződési feltétel tisztességtelenségének az a következménye, hogy az ilyen feltételek a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, és ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, akkor az változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket. Ha pedig a

szerződés így nem teljesíthető, az egész szerződés megdől. A Bíróság a C-397/11. számú „Jörös-Aegon” előzetes döntéshozatali ügyben született ítéletében úgy foglalt állást, hogy a nemzeti bíróságnak értékelnie kell a feltétel szerződés érvénytelenségére gyakorolt hatását, és meg kell határoznia, hogy a szerződés ezen esetleges tisztességtelen feltétel kihagyásával is hatályban marad-e (44. pont). A nemzeti bíróság feladata a lehető legteljesebb mértékig úgy alkalmazni a belső eljárási szabályait, hogy elérje az Irányelv 6. cikk (1) bekezdésében meghatározott eredményt. Ebből következően, ha a fogyasztó a tisztességtelen feltételek érvénytelenségének megállapítását kéri, e kereseti kérelem magában foglalja a 6. cikk (1) bekezdéséből következő, és mind a szerződési feltételre, mind pedig annak kihagyása esetén a „maradék” szerződés sorsára vonatkozó megállapítások kérését.

Az Irányelv 6. cikkében írt jogkövetkezmény érvényesítése érdekében a bíróságnak a teljes szerződést a maga egészében kell vizsgálnia annak érdekében, hogy valamennyi szerződési feltétel tisztességtelenségéről állást tudjon foglalni. A Bíróság az Irányelv értelmezése kapcsán következetesen érvényesíti azt az elvet, hogy a nemzeti bíróságnak az előtte lévő fogyasztói szerződéssel kapcsolatos ügyben hivatalból, a fogyasztó erre történő hivatkozását meg sem várva kell vizsgálnia a feltételek tisztességtelenségét (C-240/98. „Oceano Grupo” ügy, C-618/10. „Banco Español” ügy, C-472/11. „Banif Plus Bank” ügy). A szerződési tartalom egészének vizsgálata a Ptk. 209. § (2) bekezdése folytán is kötelező. Ebből következően a Ptk. 209. §-ára alapított perekben nem érvényesül a kereseti kérelemhez kötöttség elve abban a vonatkozásban, hogy a bíróság kizárólag a felperes által megjelölt szerződési feltétel tisztességtelenségét vizsgálhatná. Ebben az esetben ugyanis nem tudna eleget tenni a Bíróság által megfogalmazott, az előbbieken ismertetett, a 6. cikk (1) bekezdésben foglalt jogkövetkezmény elérésére vonatkozó és az Irányelv 7. cikkéből is következő kötelezettségének. A nemzeti eljárási jogszabályokat a C-397/11. számú „Jörös-Aegon” ügy 52. pontjának megfelelően az uniós jog hatékony érvényesülését elősegítő módon kell alkalmazni. Az uniós jog hatékony érvényesülésének a nemzeti eljárási szabályok is alá vannak rendelve; amennyiben tehát a hazai eljárási szabályok az uniós jog érvényesülését akadályoznák, úgy ezeket az eljárási szabályokat figyelmen kívül kell hagyni (C-33/76. „Rewe” ügy).

A nemzeti bíróság tehát az Irányelvben foglalt fogyasztóvédelmi célok hatékony érvényesülése érdekében a fogyasztói szerződés valamennyi feltétele tisztességtelenségének hivatalból vizsgálatára köteles, e kötelezettsége alól nem mentesíti, ha a fogyasztó kereseti kérelme nem terjed ki az összes tisztességtelen szerződési feltételre. A Ptk. 209. § (2) bekezdésén alapuló kereset célja ugyanis az, hogy a fogyasztó csak olyan szerződési tartalom teljesítésére legyen köteles, amely tartalmaz a fogyasztó hátrányára jelentős egyenlőtlenséget, és amely a tisztesség és jóhiszeműség követelményének megfelel. Amint a Bíróság több esetben rámutatott, a fogyasztó és a vele szerződő fél közötti egyenlőtlen helyzet csak a szerződő feleken kívül, pozitív beavatkozás útján egyenlíthető ki (C-618/10. számú „Banco Español” ügy 41. pont). A Bíróság a C-488/11. számú „Brusse” ügyben arra is kitért, hogy a fogyasztóval szemben teljesítés iránt indított perben a másodfokú bíróságnak hivatalból kell észlelnie a szerződési feltétel tisztességtelenségét, és annak jogkövetkezményét a fellebbezési kérelem korlátaira tekintet nélkül kell levonnia.

A tisztességtelenség vizsgálata során a Bíróság által a C-415/11. számú „Aziz” ügyben kifejtettek irányadóak, amely szerint az Irányelv 3. cikkének (1) bekezdése szerinti, a fogyasztó kárára előidézett „jelentős egyenlőtlenség” abban az esetben állapítható meg, ha a szerződési feltétel a hatályos nemzeti jogban szabályozottnál kedvezőtlenebb jogi helyzetbe hozza a fogyasztót. Annak megállapításához, hogy az egyenlőtlenséget a jóhiszeműség követelményével ellentétben idézték-e elő, meg kell vizsgálni, hogy a fogyasztóval szerződő fél tisztességes és méltányos eljárása esetén elvárhatta-e, hogy a fogyasztó egyedi tárgyalás esetén elfogadja az érintett feltételt.

Az ítélet tábla a lízingszerződés vizsgálata során a szerződés I.2. pontjában írt szerződéskötési díjról szóló feltétel tisztességtelenségét hivatalból észlelte. A szerződésmódosítási díj kapcsán a Ptk. 201. § (1) alapján abból kellett kiindulni, hogy lízingszerződés esetén a szolgáltatás ellenértéke a lízingdíj, ezen túlmenően díj csak abban az esetben számítható fel a fogyasztóval szemben, ha a bank a fogyasztónak a lízingszerződésből eredő kötelezettségét meghaladó szolgáltatást nyújt. Ilyen többletszolgáltatás nyújtását az alperes azonban nem igazolta, a szerződés megkötése, így a Ptk. 205. §-ának megfelelő ajánlat megtétele, illetve annak elfogadása szolgáltatásnak nem tekinthető. Miután a felperesek másodlagos kereseti kérelmükben a szerződési feltételek tisztességtelenségére hivatkoztak, ezért az ítélet tábla a fentebb kifejtettekre is figyelemmel nem látta akadályát annak, hogy a szerződés I.2. pontjában írt szerződéskötési díjat szabályozó szerződési feltétel érvénytelenségét megállapítsa.

Az alperes fellebbezése érdemben nem vezetett eredményre, míg a II. rendű felperes fellebbezése kisebb részben volt alapos, ezért az ítélet tábla a másodfokú perköltség viseléséről a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján határozott. Az eredménytelen fellebbezésre tekintettel az alperes a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján köteles 48.000 forint le nem rótt illetéket az államnak megfizetni, míg a fennmaradó fellebbezési illetéket a II. rendű felperes személyes költségmentessége folytán a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 14. §-a alapján az állam viseli. A felek pernyertességének és pervesztességének közel azonos arányára tekintettel az ítélet tábla a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján akként rendelkezett, hogy a felek ügyvédi képvisellel felmerült költségeiket maguk viselik.

Budapest, 2016. április 26.

. Czukorné dr. Farsang Judit s.k.
a tanács elnöke

. Benedek Szabolcs s.k.. Magosi Szilvia s.k.
előadó bíró

bíró

A kiadmány hitelül: